

СКОРОТЕЧА.

(*Courier.*)

Число 44.

Неделя 6 Юнія 1843.

Год. II.

СУДБА ГЕОРГІЯ БРАНКОВИЧА ДЕСПОТА, И
НАРОДА СРБСКОГО СЪ НИМЪ У АУСТРИЮ
ПРЕИЗВІШЕГЪ.

одъ Д. Арнота.

(продуженіе)

После ове молбе другу су у име наро-
да Великомъ Петру поднели:

„Уставомъ положено узаконеніе,
Деспотства, Рода Славено-Србскогъ,
и прочегъ Народа прво-Юстиніанскогъ
отечества, то естъ: владѣнія Великогъ
Войводства, ниже и горнѣ Музіе, крѣ-
пошћу 11 Юстиніанове Новелле. Далѣ и
Ангела, названогъ Комнена самодржца
цѣлогъ востока; у квѣигама „о Византій-
скимъ стварма“ у гл: 8 § 3. явно налази
се:“ „Да у области Србски Држава нала-
зеће се Славено-Србско Деспотство, не-
узнемираванно у области свогъ достоин-
ства пребивати има, као што є пре бы-
ло, до времена Првогъ Георгія Деспо-
та названогъ Бранковића, кои є съ
Римскимъ Царевима и Унгарскимъ Кра-
львима, Сигисмундомъ 30. Албер-
томъ 31. и Владиславомъ 33. кра-
льмъ Унгарскимъ и Польскимъ у сою-
зу живіо.“

„Тако и у затвору садъ налазећій се
Деспотъ, Второй Георгій Бранко-
вићъ, да се у Деспотско достоинство,
по правдномъ наслѣдію, заедно са сви-

ма древными, како духовными тако и свѣт-
скими, на востоку и области Славено-
Србской бывшимъ законима и обычайма
поврати. А особито; будући да є у сви-
ма предизложенымъ свободама одъ Рим-
скогъ Цара Леополда првогъ, Аутен-
тичномъ Дипломомъ и Царскимъ обећа-
нїемъ чрезъ позивателный манифестъ по-
тврђенъ.“

Кадъ є ово предано, дозволи се Дес-
поту поклонити се Нїовомъ Величеству
Цару Русійскомъ. Деспотъ кадъ предъ
Цара ступи овако є почео говорити. —
„Кланямъ се до землѣ Благочестивомъ
Божїемъ Помазанику, и самодржавцу Мос-
ковске Монархіе, смиренно просећи; да
ходатайствомъ своимъ Царскимъ насто-
яти изволите, кодъ Августѣйшегъ Цара
старога Рима, о свободи моіой одъ за-
теора бѣдногъ, и о милости Народу на-
шемъ Славено-Србскомъ.“ На ков є бла-
гочестивый Царъ Московскій милости-
вый, и хрїстіанскій одговоръ дао Деспо-
ту, утѣшаваюћи га овима рѣчма: „Хрїста
ради све ћу учинити“ На овай благій од-
говоръ захвали Деспотъ говорећи: „Хрї-
стосъ да буде спомошникъ благочести-
вомъ Царству Твомъ.“ По овомъ раста-
ну се, и Царъ Русійскій сва прошенія
Деспотова и Народня Прокопію Бог-
дановићу Возничину, посланику пре-
да, да се онъ за ныи брине, а самъ съ

прочи Болгари путь у Отечество свое предузме.

По заключенію мира съ Турцыма у Карловцы, пасланикъ Возличинъ, дође у Бечъ, да недокончана сврши. Изъ прочегъ и ово о Србскомъ Народу Ныовомъ Величеству поднесе.

„У име Ныовогъ Царскогъ Величества проси се: Будући да є Патріярхъ Србскій, съ многотысуһнымъ Народомъ изъ Турске, на вольность отпуштень, да у предѣлу Сремскомъ безопасно и свободно поселити се, и обычає закона свогъ употреблявати може; да истый Славено-Србскій Народъ у свомъ налазеню неузнемирива се; иначе достои имъ се у турску поданность натрагъ повратити. — Далъ умолява се Ныово Царско Величество о Георгію Бранковићу, Деспоту Србскомъ, да се освободи, и съ привилегіама заедно, одъ Ныовогъ Величества дарованыма невредимъ остане. — Побудителный узрокъ ове молбе къ Ныовомъ Величеству другій нѣ быо, осимъ, законъ овы бѣдника, и любовь кою смо ближнымъ по заповѣсти Божіей указивати дужни. Надаюћи се, да ћеду Ныово Величество милостиво посмотрити, како є сверусійско Царско Величество Римокатолической Веры, Црквама, церемоніама, (обреди-ма) и процесіама, превелику вольность, како у престолномъ Граду, тако и по цѣлой Московской држави дозволило. — На ков посланикъ пуносовершенъ одговоръ, и категорическо рѣшеніє проси. — у Бечу 6 Марта 1899.“ 1699

Посланикъ чекаюћи као што є желію категорическогъ одговора о Срблыма, но у мѣсто тогъ, добіє слѣдуюћій: „Изъ любви къ Русійскомъ Ныовомъ Царскомъ Величеству, наложи ће Ныово Величество, да Патріярхъ Србскій и нѣгови сонародницы, као досадъ, тако и у напредъ, у свсеі вольности свободни

пребываю; надаюћи се, да ће и Русійско Царско Величество, по показанной братолюбія ревности, таку исту безопасность Римокатолическомъ закону у Москви милостиво даровати. — О Деспоту Георгію Бранковићу Ныово ће Царско Величество себы нужно извѣстіє дати наложити, а притомъ ће се трудити Ныово Величество показати, да ништа имъ тако на срдцу нележи, као жельи Русійскогъ Царскогъ Величества задоста учинити.“

Овай одговоръ посланикъ Русійскій, Деспоту сообшти, и къ свомъ Государу одправи га. У то време по случаю а и обычаю, Патріярхъ Србскій съ Епископи, и одъ своію мѣста военнымъ офицерима у Бечъ дође. Совѣтъ учине съ Деспотомъ, и Царскомъ Вел. опетъ молбу поднесу, на кою утѣшенія недобившій кадъ имъ трошка настане принуждени буду разићи се; кодъ Деспота оставе Аѳанасія Пещи, Патріяршескогъ Протосингела, и нѣколико войвода, а они се у Будимъ врате.

(продуженіє слѣдує.)

ФАРУСЪ У АЛЕКСАНДРІИ.

Александрія, отъ Великогъ Александра сазиданъ градъ, бѣше у Египту престолъ кралѣва и велможа. Она є была славно пристанище средоточія државе восточне. Некада є као найзнаменитіи градъ после Рима сматрана была.

Фарусъ врло високъ торонъ, на комъ се ноу ватра ради мореплавателя запальвала и далъ отъ 300 штадія светлала, морнаромъ путь показиваше. Єдно чудесно зданіє ондашнѣгъ времена, одъ белогъ мрамора подигнуто, са осамъ сводова снабдѣвено, 300 аршіна високо, на єдномъ полу-острову основано, дававаше красанъ и диванъ изгледъ целой оной околины. На горной части зданія

у дубокимъ сводовима бяху велика зерцала (огледала), која су дала, да се и најдаљи плавателѣи виде. Краљ Птоломеј нѣга е на дорическимъ столповима подићи дао. Статуа Юпитерова славнымъ каменорезцемъ Фидіемъ тако е величественно начинѣна, да е целомъ свету за чудо служила. Статуа ова представляла е Юпитера седећа, и была е 26 аршина висока, престолъ достигавоа е сводъ великолѣпногъ храма. Масса, отъ које е изображеніе Юпитерова начинѣно, была е одъ слонови костию и најчистиѣгъ злата сложена; нѣговъ тронъ быо е такођеръ одъ слонови костию златомъ извезенъ и драгоцѣннымъ каменѣмъ испунѣнъ. На поверхности престола изображене су били Граціе, као кћери Юпитерове, а покрај њи многа друга изображенія све одъ злата саливена. Када се величественно ово представленіе очима гледало, нѣ се могло разликовати, чему бы највећу похвалу дати, и чему бы се највећма дивити требало. Чудесна е она величина, чудесно оно у резаню художество, диванъ е быо раскошный трошакъ у злату и драгомъ каменю, а највише у составу главе и тѣла Юпитерова.

Римскій Царъ Калигула хотѣо е кипъ овај у Римъ пренети, но нѣ му за рукомъ изишло; варвари опустошавајући предѣле ове, разнесу целу драгоценность кипа овогъ, а време, које све промени подлаже, поруши величественъ храмъ Юпитеровъ.

І. Чокерланъ.

НАЧИНИ РАЗЛИЧНА ПИСАЊА.

Европејци пишу повлачећи руку од леве к десној страни; Евреи, Арапи и други источни народи од десне к левој; а Кинези и Јапанци одозго доле: Мексиканци опет одоздо горе редове повлачећи пишу. Стари су Гърци и на десно

и на лево писали; то јест код кога краја свърше ред писања, ту опет почну други ред натраг од једне руке до друге. Почетак је био на камену, или металу, или каквој од дървета плочи или кори. Египћани најпре писали су на листовима неке траве, коју су папиром звали, откуда и наш папир има своје име. После овога стану људи кожу чинити, и на кожи писати, и будући да је Краљ из Пергама најприје то чинио; за то се таква кожа назове Пергамент. Многи су на дашчицама воском намазанима писали, које су после гњечили и равнали, и опет на ново по воску писали, то јест парали шиљком. Најпосле изнађу люди то, да се од труља папир прави; које су Кинези много година пређе Европејаца знали; и њиов Краљ Velinus на 200 година прије Христова рођења правио је справу за писање као што је папир, на којој су писали од сѣржи некакве тѣрске. Место пера пак дърљало се са шиљцима гвозденим, или дървенима, или са кишчицама, каквима се и данас јаја пред Ускърс шарају, или најпосле са пемзлама, са којима Кинези и данас јоште пишу, или са тѣршчицама, каквима и данас Турци пишу. У Египћана кажу, да је почео најпре писати некакав Ирзис; а у Фенициана Таут, у Евреја Мојсеј. Гърци су научили од Фенициана, а од Гърка опет Римљани, од Римљана пак остали народи Европјски. Пре печатњи писање и писари били су у великом код великаша и богатоша поштовању; зашто није било други но само рукописни књига, које чим су већма у почетку и на крајиви цифрастије и шареније биле, тим су скупље, и у већем уважају стајале, и чим је ко боље писати и цифрати умео, тим је он и његово писмо у већој части и милости стајао. Мајсторија је писања дотле дотерана, да је било писаца, кои су цела Омира о Тројанском ра-

ту тако ситно умели преписати, да се рукопис тај у љуску орову сместити могао.

А. Драгосављевић.

ВЪСТИ.

Пешта. Сада је издана нова уредба, којом се најстрожије забрањује по вароши просити; и колико се радуемо, што ће се ова нова уредба при садашњој енергији надлежне власти у дѣло привести: толико стрепимо и управо рећи бојмо се, да она собомъ гора слѣдства не повуче, нежели прошија; ерз забрана јавно просити најлакше може дати поводъ тайној крађи. — Пре неколико дана пловнице една велика чамова лађа изъ Н. Бечен и две мањ сръбске лађе управо на мостъ; но овај трояки ударъ одржа, а ни најмањ да се порушио.

(Лондонъ.) У вароши Ливерпола, која је за по друге године често горела, два су магазина, пуна саянтре, отишла у воздухъ, не повредивши ни едногъ човека. Штета се цени на 50-60,000 фунтій штерлинга. — На јужномъ Брегу Ирландіе, кодъ Кове, у пристаништу вароши Корка, разбио се Американскій трговачки бродъ, који је изъ Ливерпола у Бостонъ ишао.

Енглеzски листови пишу: 25-гъ Марта на гвозденомъ путу изъ Хаване у Кубу нападу на 120-200 разбойника кола и путнике опљѣне. Разбойници су камењ и класе на путъ ставили, те се кола преко њи изврну, на кое се путници не могли противити. 500 војника против ове чете изишло је, одъ кое су већ многи повата ни.

(Обште Нов.)

КЊИЖЕВНЕ И ХУДОЖЕСТВЕНЕ.

Главне части енглеzскогъ езика. По рачуну, који је не одавно неки енглеzскій езиконспитатель учинио, енглеzскій езикъ садржава: 6621 литински, 4341 француски, 2060 енглеzско-саксонски, 660 грчки, 229 италијански, 117 немачки, 111 валски, 83 шпански, 81 дански и 18 арапски корени речи, кое су наравно све мањ или више по общтему карактеру енглеzскогъ езика модифициране. Осимъ тога неки су изражаи и одъ готскогъ, еврейскогъ, шведскогъ, португискогъ, пунскогъ, египетскогъ, перзискогъ, димбринскогъ, теутоноскогъ и хинез-

скогъ езика узети. Занста најзнатнија смеса и у толико знатија, што се у чисту народну едност прелла и едиу одъ најбогати и најславнији литература представља.

ПУТЬ ПО СВЕТУ.

Камило Сиворій, славнији виолинеръ, који се пре две године дана у Пешти чути дао, и овде више признанија него у Бечу нашао, чини садъ, као што намъ Бечке музик. Новине јављу, особиту сензацију у Лондону.

Најзнатнија гостиница у Бреславу зове се „*zum König v. Ungarn*“ (Краљу Унгарске); она већ одъ више година стои; притјажатель и основатель јој је Пештанацъ. (Оглед.)

СМЕСИЦЕ.

Стакло приписује свое бытје феницијанскимъ трговцемъ који су случајнимъ догађањемъ до иѣвогъ изобрѣтенија дошли. Плиниј каже, да су на шљонковомъ песку ватру наложили, онде наоуче се камењ подъ котлове подложили, кое се растопило и стакло показало. У књизи Јова напомињ се о стаклу. Было је време, када је стакло одъ злата више важило. Изъ Египта, гди су стакла разновидне бое топлѣна, прешло је ово художество у Римъ. Да је стакло не само бело, него и свакогъ вида на прозорима употребљавано, о томъ се спомену налазе јоуцъ у трећемъ столѣтју. Год 670 была је у Француској прва стаклена фабрика, око 1000 г. у Немачкој а год. 1569 прешло је у све части света.

Некомъ старомъ тавничномъ надзирателю (профусу), који је у годинама свое службе погдекон страшианъ случај видио, да се поводъ, да се сети, шта му се најзнаменитје догодило. На то онъ преповедаше сасвимъ просту сцену, но која доказиваше, да онъ право и иѣжно чувство има. При послѣдѣмъ посећену, што је на смрт осуђеный доbio одъ свое супруге и детета, смотри ово сѣне окове на ногама своегъ отца. У детинској својој невинности и незнаюћи окова цѣль на еданпутъ повиче: „О татице, татице! Како је то лепо! Ты ни си никадъ то кодъ куће носио.“ — „Ја самъ много страшно моимъ очима гледао“ настави далѣ профусъ свою беседу, „и многи самъ печаланъ гласъ са овимъ зидинама чуо, али догде ни едногъ, коц би ме као овај натерао, да као дете плачемъ

Издаватель Димитрій Јовановићъ. (Bastei Gasse Nr. 349)

У ПЕШТИ словима Баймеловымъ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS